

Winst zit in nieuwe huizen, niet in Lelylijn

TON VAN DER LAAN

DEN HAAG Noord-Nederland lijkt meer te hebben aan nieuwe huizen dan aan een nieuwe spoorlijn, blijkt uit nieuw onderzoek. Maakt dat de Lelylijn overbodig?

Eigenlijk was het rapport van vijf bureaus over de kansen en bedreigingen van de komst van de Lelylijn en de bouw van tienduizenden huizen niet het spannendste. De bijsluiter wekte meer interesse. Het betrof een verslag van drie gerenommeerde professoren die in februari hun licht lieten schijnen over het onderzoek. Hoogleraar sociale geografie en planoloog Pieter Hooimeijer, hoogleraar arbeidsmarkt Jouke van Dijk en hoogleraar ruimtelijke economie Erik Verhoef schetsen een beeld dat tot nadenken stemt.

De drie, staat in de notitie, zijn 'van mening dat er mogelijk kosteneffectievere maatregelen zijn te bedenken dan dit spoorpakket'. Ze concluderen dat de baten voor het Noorden vooral komen door de bouw van huizen. 'Veel minder door spoorinfra. Dat is een belangrijk inzicht. Dat is misschien een lastige conclusie voor beleidsmakers, maar dat is wel wat de onderzoeksresultaten laten zien.'

De analyses in het door de overheden gevraagde rapport zijn glashelder. De provincies Fryslân, Groningen, Drenthe en Flevoland boden het rijk 220.000 nieuwe huizen aan in ruil voor de Lelylijn. 'Niet realistisch', concluderen de onderzoekers onomwonden. Met 75.000 nieuwe woningen in het Noorden is het wel bekeken. Maar: voor de bouw is de Lelylijn niet nodig. De onderzoekers zijn zelfs stilliger: de Lelylijn zit de bouw in de weg. De nieuwe spoorlijn is er niet voor 2035, de nieuw woonwijken zijn nu nodig. Als de Lelylijn er ligt, 'zijn de grootste woningtekorten ingelopen'.

En die huizen dragen bij aan de wensen van het Noorden: meer werkgelegenheid, een aantrekke-

lijk vestigingsklimaat, een hogere leefbaarheid. Als de Lelylijn er dan pas ligt, zijn de doelen al gehaald.

Het werpt de vraag op of de Lelylijn wel nodig is. De nieuwe lijn, van Lelystad tot Groningen, zal welvaart met zich meebrengen, maar die is misschien al bereikt met de nieuwe woningbouw. De plannen bieden het Noorden al met al 'meer mogelijkheden om volwaardiger aan de Nederlandse economie en samenleving deel te nemen'.

Maar, tegen welke prijs? De onderzoekers schetsen dat niets doen ook kansen biedt: 'Het tegenovergestelde is zichtbaar elders in Nederland: mogelijk wat minder materiële welvaartsgroei in de rest van Nederland, maar bovenal ook minder druk op de schaarse ruimte en natuur- en bosgebieden aldaar. Juist deze aspecten zijn op langere termijn ook van belang voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven en inwoners.'

Het nieuwe tracé van de Lelylijn zorgt ook voor 'negatieve effecten op de omgeving: er is sprake van ruimtebeslag, impact op landschap en natuur en geluidhinder op plekken waar dat nu nog niet is'.

Al met al zullen de baten niet opwegen tegen de kosten voor de aanleg en de bijkomende kosten voor beheer en onderhoud van de infrastructuur, schrijven de onderzoekers. Ze schetsen een waterbedeffect: positieve effecten voor Noord-Nederland met de Lelylijn is goed voor het Noorden, maar zal ten koste gaan van andere gebieden.

De onderzoekers vragen de lokale overheden in Noord-Nederland om 'eerst duidelijk te maken welke alternatieven en varianten kansrijk of wenselijk zijn' voordat ze haar plannen voor de Lelylijn doorzetten. Het is ook wat de professoren aan de bestuurders in het Noorden meegeven: zijn er geen andere wegen die naar Rome leiden? Ze zijn in ieder geval het onderzoeken waard, stellen ze.